

Utdrag ur

HAMRA KYRKA GOTLAND VÅRD- OCH UNDERHÅLLSPLAN 2010 Reviderad 2015

Ansvariga för vård- och underhållsplanen

Inför upprättandet av denna vård- och underhållsplan för Hamra kyrka har kyrkan och kyrkogården besiktigats av undertecknad.

Ansvariga för vård- och underhållsplanens olika delar anges här nedan.

(Namn inom parentes anger dock att i planen endast använts där angivet besiktningsprotokoll eller åtgärdsprogram, upprättat av resp. namngiven konsult.)

Kyrkobyggnad	Arkitekt Jan Utas
Elinstallationer och åskskydd	(Elingenjör Peter Ström)
Kyrkogårdsmur	Arkitekt Jan Utas
Kyrkogård	Arkitekt Jan Utas
Växtlighet på kyrkogården	Ej utsedd
Kalkmålningar	Ej utsedd
Stenarbeten	Ej utsedd
Inventarier av trä	Antikvarie Rebecka Svensson
Inventarier av metall	Antikvarie Rebecka Svensson
Inventarier av sten	Antikvarie Rebecka Svensson
Textilier	(Textilkonsultfirma Lotine)
Kyrkklocka/-or	(Ing. Ingvar Rohr)
Övriga inventarier	Antikvarie Rebecka Svensson

Källförteckning

Otryckta källor

Handlingar i Gotlands fornsals arkiv, Visby

Handlingar på Byggnadshyttan – Byggnadshyttan på Gotland; Hamra kyrka invändig restaurering 1997, dokumentation, Hanna Gelotte.

Handlingar i Riksantikvarieämbetets arkiv, Stockholm.

Inventering av inventarierna i Hamra kyrka 2001 och 2007, utförd av Birgitta Lerberg m.fl.

Inventering av Hamra kyrkogård, utförd 1996 av antikvarie Torsten Gislestam, Gotlands fornsal.

Program för utvändiga reparationsarbeten på Hamra kyrka, upprättat 1992 och 1994 av arkitekt Jan Utas, Visby.

Program för invändiga reparationsarbeten på Hamra kyrka, upprättat 1992 av arkitekt Jan Utas, Visby.

Tryckta källor

Byggnadshyttan på Gotland 2005-2006, årsskrift, 2007.

Brunius, C. G., Gotlands konsthistoria del 3, 1866.

Gislestam, Torsten, Hamra – then bådhiga kyrkian. Ingår i Visby stifts julbok, 1975.

Johansson, T. (red.), Inventarium över svenska orglar 1989:II, Linköpings och Visby stift,

1990.
 Lagerlöf, E., Svahnström, G., Gotlands kyrkor, 1991.
 Rohr, I., Gotlands kyrkklockor och ringningsseder, 1985.
 Strelow H. Nilssøn, Cronica Guthilandorum, 1633.
 Svahnström, G., Svahnström, K., Måleri på Gotland 1530-1830, 1989.
 Söderberg, B. G., Gotländska kalkmålningar 1200-1400, 1971.
 Utas, J., Om gotländska valv: examensarbete i arkitekturens teori och historia Chalers tekniska högskola, 1971.

Händelselista

ÅR	BYGGNADSDEL ETC.:	REF.
s. 1100-tal	Dopfont av "Semi-Byzantios".	GK
1100-talet	Gravsten med kors i relief (i långhusets golv).	GK
o. 1250	Kor, tvärskepp och torn (över korsmitten) till planerad treskeppig basilika byggdes (varav tornet och N tvärskeppsarmen återstår).	GK
t. 1300-tal	Ombyggnad av kyrkan med införlivande av tornet och den N tvärskeppsarmen med nytt kor och ett nytt långhus. Långhusportalen.	GK
o. 1350	Triumfkrucifix.	GK
1370?	Positiv (orgel), senare använt som sakristiskrank (1700-talet), numera försvunnen.	TG
o. 1400	Träskulptur föreställande S:t Göran.	GK
	Altarskåp (delvis bevarat).	GK
1400-talet	Målningar i långhuset av "Passionsmästaren".	GK
	Träskulptur föreställande Kristus som smärtornas man.	GK
t. 1600-tal	Predikstol.	GK
1709	Stormskada på långhus- eller sånghustaket, taket sänkt(?).	GF
1721	Altarskranket målades.	TG
t. 1700-tal	Långhusvalven målades.	GK
1775	Nytt portblad i S tornportalen.	Inskr.
1778	Åsknedslag i tornet, skador på murverken. "kalkanstrykningen hade gått förlorad helt och hållet - - - så när som på ett ställe på N muren der passionshistorien al fresco från medeltiden var målad". Detta ansågs som ett under och när kyrkan restaurerades behölls målningarna framme och restaurerades.	TG, GKM
1792	Kyrkan restaurerades invändigt: Läktare (blå) uppfördes i V, predikstolen och bänkinredningen målades av Magnus Möller. Utrymmet under läkten kallades "Svart Kammaren".	TG, GKS

ÅR	BYGGNADSDEL ETC.:	REF.
	i fönstren, läktaren revs, dopfunten flyttades från triumfbågen till långhuset, predikstolens övermålning avlägsnades, det mittre bänkkvarteret togs bort, nya bänkar (luckorna bibehölls), muralmålningar togs fram och rekonstruerades (märkta med årtalet), elvärmeanläggning.	
	Altartavlan målades om av målaren Gösta Lindström, det krönande "eldfatet" avlägsnades och kalvariegruppen infogades.	GK
	Orgeln omdisponerades av Andreas Thulesius.	ISO
1973-74	Yttre restaurering efter förslag av Restaureringsteknik AB, Stockholm: Fasaderna putsades, nya kolonnetter i tornets ljudgluggar.	GK, TG
1973-74	Åskledare, skorstenen revs, vindarna brandsektionerades, valven värmeisolerades, tegeltaken lades om över kor, långhus och sakristia, nytt vattendäck i tornet, tornets takstolar förstärktes och invändig avvattning monterades.	GF
1988	Nytt textilskåp i sakristian.	GF
1994	Utvändig restaurering efter förslag av arkitekt Jan Utas, Visby: Omläggning av teglet på samtliga takfall, nya hängrännor och stuprör, omläggning av tornets spåntak, putsreparation av fasaderna, naturstensytorna rengjordes och fönstren sågs över och renoverades. Ny åskledare. Klockdäcket reparerades. Fågelskyddsnet på träramar i ljudgluggarna. Skyddsräcken och landgångar monterades på vindarna. Trappgavelsporten putsades.	GF
1995	Portalerna konserverades av Stenkultur i Stockholm AB.	GF, ATA
1997	Inre restaurering efter förslag av arkitekt Jan Utas, Visby: Putsen på väggar och valv i kyrkorummet reparerades, rengjordes och omkalkades. Muralmålningarna konserverades, den svarta bröstningen och valvstrålarna rekonstruerades. Draperimålningarna från mitten av 1700-talet rekonstruerades av konstnär Harald Norrby efter den dokumentation som gjordes innan de kalkades över samt efter de bevarade fragmenten. På sakristians väggar avlägsnades alkydfärgen och det äldsta kalkmålningsskiktet togs fram och rekonstruerades. Nytt golv lades in i sakristian. När golvet i sakristian togs upp påträffades grundmurarna efter en tidigare sakristia. El-värmeanläggningen förnyades. El-central i sakristans väggskåp. En av gördelbågarna i NV säkrades med järn. Trägolven i bänkkvarteren slipades och oljebehandlades.	HG, GF

ÅR	BYGGNADSDEL ETC.:	REF.
	Bänkkvarteren försågs med fotstöd. Nytt podium/trappa till orgeln.	
	Konservator C. H. Eliason konserverade altaruppsatsen som även rekonstruerades delvis. Altarskranket, predikstolen, bänkinredningen samt två skulpterade, medeltida krönspetsar, som påträffades i samband med restaureringen, konserverades. Kyrkans äldre kalvariegrupp bestående av den korsfäste Kristus samt Maria och Johannes konserverades och återfördes till kyrkan.	
	Fönstren i långhuset tätades och försågs med kondensvattenuppsamlare.	
2001	Orgeln rekonstruerades till 1887 års utförande av orgelbyggare T. Svenske.	GF
o. 2005	Nya högtalare(?).	GF

Förkortningar:

ATA	Riksantikvarieämbetets arkiv, Stockholm (24/10 2007).
BH	Byggnadshyttan på Gotland 2005-2006, årsskrift, 2007.
CGB	Brunius, C. G., Gotlands konsthistoria del 3, 1866.
HG	Hamra kyrka, Invändig restaurering 1997, dokumentation, Hanna Gelotte.
GF	Gotlands fornsals arkiv
GK	Lagerlöf, E., och Svahnström, G., Gotlands kyrkor. En vägledning, 1991.
GKM	Söderberg, B. G., Gotländska kalkmålningar 1200-1400, 1971.
GKR	Rohr, I., Gotlands Kyrkklockor och Ringningsseder, 1985.
GKS	Svahnström, G., och Svahnström, K., Måleri på Gotland 1530-1830, 1989.
ISO	Johansson, T. (red.), Inventarium över svenska orglar 1989: II, Linköping och Visby stift, 1990.
Inskr.	inskrift i kyrkan
kh	kyrkoherde
Muntl.	Muntlig uppgift från församlingen.
o.	omkring
s.	sent
SHM	Statens Historiska Museum
Strelow	Strelow H. Nilssøn, Cronica Guthilandorum, 1633.
t.	tidigt.
TG	Gislestam, Torsten, Hamra – then bådhiga kyrkian. I Visby stifts julbok, 1975.